

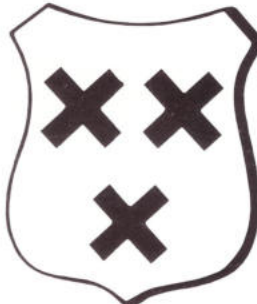
Swindrecht Were

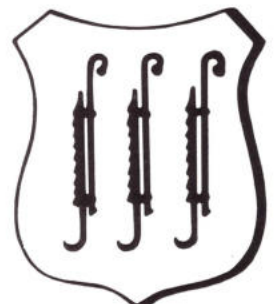
Heerjansdam

Hendrik Ido Ambacht

Zwijndrecht

Uitgave van: Historisch Genootschap, Hendrik Ido Ambacht
 Historische Vereniging, Zwijndrecht
 Jaargang 5 nr. 1
 april 1991

Swindregt Were

I N H O U D :

De Zwijndrechtse kermis in het verleden	blz. 2
De Zwijndrechtse kermis tijdens de tweede wereldoorlog	blz. 11
Dr.D.J. Kamberg, huisarts in H.I.Ambacht van 1900 tot 1931	blz. 14
D.J. Kamberg, huisarts-farmaceut in Hendrik Ido Ambacht (1870-1931)	blz. 25
Een bloemlezing uit het Ambachts dialect (slot)	blz. 28
Kiefhoekse brief	blz. 34
Colofon	blz. 36

*

DE ZWIJNDRECHTSE KERMIS IN HET VERLEDEN

Van de heer Kasper Haaijer ontving de redactie een bijdrage over de Zwijsrechtse kermis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Naar aanleiding daarvan is nagegaan wat er bekend is over de kermis in Zwijsrecht voor de oorlog, om hiermede het artikel van de heer Haaijer uit te breiden. Omdat het begrip kermis bekend is en omdat er veel gepubliceerd is, wordt er niet diep ingegaan op de geschiedenis van de kermis.

KERMIS KOMT MAAR EENS IN 't JAAR

De reden van het ontstaan van de kermis in Zwijsrecht is nog onbekend. Dat zou gebeurd kunnen zijn vanwege de inwijding van de kerk, als oogstfeest of als jaarmarkt. De Zwijsrechtse kapel, gesticht in 1346, werd gewijd aan St. Georgius. (1) De naamdag van deze heilige valt op 23 april en deze datum komt wel in de buurt van die van de Zwijsrechtse kermis. Het dorp zal nog erg klein geweest zijn voor een eigen kermis. Hoewel, Rijsoord, vlak na de bedijking de belangrijkste plaats in de Zwijsrechtse Waard, kreeg in 1339 al het recht op een weekmarkt en twee vrije jaarmarkten. (2) Het oogstfeest als oorsprong van de kermis valt natuurlijk af, want de kermis werd gehouden in het voorjaar. Omdat in de raadsverslagen vaak wordt gesproken over de kermis of jaarmarkt, mag waarschijnlijk worden geacht dat de jaarmarkt het begin is geweest van de kermis in Zwijsrecht. Dat begin zou best wel eens lang geleden kunnen zijn. Immers op 13 februari 1574 is de paardenmarkt van Valkenburg (Zuid-Holland) in verband met de belegering van Leiden door de Spanjaarden uitgeweken naar onze Waard. (3)

De plaats van de kermis was ongetwijfeld het Marktveld (Veerplein); daar was de ruimte en daar waren de herbergen, voor de kermis van toen belangrijke trekpleisters.

De aanvang en de duur van de kermis was vastgelegd in een raadsbesluit. In 1845 vond daarom-

trent een belangrijke verandering plaats. Tijdens de gemeenteraadsvergadering op "dingsdag" 25 februari komt de burgemeester Stoop met een voorstel: "Om uit aanmerking van onderscheiden daartoe door hem aangevoerde beweegredenen, in het houden der kermis dezer gemeente, welke sedert onheugelijke jaren, werd aangevangen op den eersten Pinksterdag des namiddags ten vier ure en eindigende den daarop volgende dingsdag, eene verandering te brengen namentlijke, om de kermis dezer gemeente, voortsaan te doen aangevangen des dingsdag na Pinksteren, of op den 3e Pinksterdag en alzoo het houden der kermis op de beide Pinksterdagen af te schaffen en dezelve naar evenredigheid te verlengen."

De vergadering verklaart zich niet met het voorstel te kunnen verenigen en na de rondvraag wordt tot het volgende besloten:

"Om de kermis te doen aanvangen op maandag den tweeden Pinksterdag des namiddags ten 12 ure en te doen eindigen op den daarop volgende Woensdag en mitsdien het houden der kermis op den eersten Pinksterdag geheel en al af te schaffen."

Het Veerplein tijdens de groenteveiling omstreeks 1903.

De gemeenteraad bestond uit: A. Stoop J.Z.zn., burgemeester en secretaris, Aart Los, M. Schouten: assessoren, A. Bezemer, A. Vliegenthart, B. Melle en J. Thibaut: leden.

Wat de beweegredenen van de burgemeester waren, is niet te achterhalen, daar de gemeenteraadsverslagen van 1813-1845 niet meer aanwezig zijn. Maar ongetwijfeld zal de kerkeraad er op aangedrongen hebben, zoals reeds in 1843, om de kermis in ieder geval niet te doen houden op de Pinksterdagen, omdat die het vieren van kermis wel zeer in strijd vindt met de betekenis van het Pinksterfeest.

Echter, de raadsbesluiten werden in Den Haag kennelijk goed gelezen, want de Gouverneur der Provincie vraagt op 10 maart 1845, welke bedenkingen de Zwijndrechtse gemeenteraad had om het voorstel van de burgemeester niet te volgen en verlangt nader overleg van de gemeenteraad aan hem op te zenden. En zo verzoekt de burgemeester in de vergadering van 22 maart 1845 het voorstel opnieuw in behandeling te nemen.

Aart Los, de oudste assessor (tevens lid van de commissie van oppertoezicht van de kerk) doet het woord. Hij zegt: "Reeds op 25 februari gezegd ingenomen te zijn met het voorstel, doch in het belang der ingezetenen der gemeente niet kan instemmen de kermis op de 2e Pinksterdag geheel af te schaffen daar men dan ook de gehele kermis beter kan afschaffen, want, dat niemand iets te verletten heeft en er nergens eenige Godsdienstoefening gehouden wordt, eigenlijk de eenige kermistijd is, en als er dan een groot aantal mensen, zoo van Dordrecht als omstreken de kermis bezoeken, hetgeen natuurlijk de ingezetenen en verdere belanghebbende niet anders dan voordelig zijn kan, terwijl op de volgende dingsdag, gelijk jaarlijks blijkt, de kermis bijna geheel niet bezocht wordt dan door kinderen, aangezien de ingezetenen nagenoeg allen

tuinlieden zijn welke door de vele en drukke werkzaamheden in den zomer op werkdagen aan geen kermis kunnen denken."

Hij blijft daarom bij het gedane voorstel, te meer daar hij meende gelezen te hebben in het Staatsblad nr. 21 van 1 maart 1815, dat het houden van kermis op de 2e Pinksterdag na het beëindigen van de Godsdienstoefeningen met toestemming van de plaatselijke overheid mag worden gehouden.

De overige raadsleden stemden hiermee in en zodoende bleef de poging van de burgemeester zonder resultaat.

Het staanplaatsgeld was voor de gemeente een belangrijke bron van inkomen en die was opgenomen in de financiële begroting.

Uit de regeling die daarvoor gold, krijgt men een indruk hoe men zich deze kermis mag voorstellen.

"Er zal te beginnen met den 1e januarij 1856 geheven worden eene plaatselijke belasting voor het gebruik van plaatsen op de kermis of jaarmarkt in deze gemeente ten bedrage als volgt: van elke tent, spel, kraam, stal, tafel of dergelijke, onverschillig van welke soort, twintig cent per Ned.vierkante El oppervlakte gemeentegrond welke zij beslaan" (oorspronkelijk werd voor een carrousel of mallemolen f 3,- tot f 10,- geheven).

Het geld werd gevorderd door de marktmeester, terwijl beschadiging van de bestrating werd boet.

Wat zou er op de Zwijndrechtse kermis zoal te doen of te zien zijn geweest?

Goochelaars, koorddansers, wafelkramen, handelaars, draaimolens, reuzen en dwergen? Het is niet met zekerheid bekend. Omdat de Dordtse kermis acht dagen later "inviel", zullen de kramers Zwijndrecht wel in hun route hebben opgenomen, en gezien de grote toeloop zal het wel de moeite waard zijn geweest.

Het raadhuis aan het Veerplein, gezien vanaf de Rotterdamsewegstoep.

Daar er op de laatste dag voornamelijk kinderen een bezoek aan de kermis brachten, mag men hieruit afleiden, dat zij vrij van school kregen.

Reeds lang was er bij de wereldlijke en kerkelijke overheden een vraag naar afschaffing van de kermis. De geschiedenis van de afschaffing van de kermis in Zwijndrecht geeft eenzelfde beeld als in de rest van het land.

De tegenstanders wezen op het kwaad van de kermis, het onzedelijk gedrag, het drankmisbruik en danspartijen.

De voorstanders keken alleen naar het gewin. In 1847 overweegt men, op aandringen van de burgemeester, de kermis te schorsten vanwege de slechte tijdsomstandigheden, en in 1849 vanwege de heersende cholera, maar steeds zijn de verdiensten van de schuitenvoerders, kasteleins en broodbakkers belangrijker.

Als nadeel wordt o.a. aangevoerd: "schade die sommige huisgezinnen door gebrek aan overleg lijden, is zelfs door afschaffen van de kermis niet te voorkomen door de onmiddellijk volgende kermis in Dordrecht, alwaar dan het geld wordt verhuisd".

De Provinciale Staten en de kerk houden echter vol, maar zowel in 1854 en in 1867 wordt het voorstel tot afschaffing niet beloond.

Wèl is er in 1866 een schorsing vanwege een Aziatische cholera-epidemie. Men is dan toch bang dat door het samenkomen van zoveel mensen de ziekte zal toenemen.

In 1868, op 20 maart, wordt door het dagelijks bestuur de kermis geschorst. Neringdoenden dienen een rekest in tegen het besluit en daarom is er op zaterdag 18 april 's middags om 12 uur een openbare vergadering. En dat heeft men geweten. Nog jaren later denken sommige raadsleden daar met afschuw aan terug!

Eerst krijgen de belanghebbende ingezetenen het woord. De neringdoenden met als woordvoerders C. Moll, vrouw Huijskens, Arie Fuik, Jan Rijken en A. Vogel zeggen unaniem dat zonder kermis er voor hen niets te verdienen valt en ze het "niet kunnen houden". Ze wijzen de tegenstanders in de raad er op dat zij hun eed toch hebben afgelegd om de ingezetenen te bevoordelen en vragen of die raadsleden hun verlies soms zullen bijbetalen.

Daarna zijn de zeven aanwezige raadsleden aan de beurt. Het gaat te ver om de mening van ieder te citeren, en wordt volstaan met een verkorte versie van één der raadsleden van beide groeperingen.

Het lid De Bondt zegt zich zeer goed met het rekest te kunnen verenigen en ziet volstrekt geen kwaad in de kermis. Degenen die menen dat ze er niets te zoeken hebben, zullen ook niet in de verleiding gebracht worden.

"Sla het oog op de hofstad, op de residentie des Konings, jaarlijks is het kermis in de omgeving des Konings, kramen en allerlei uitstallingen zijn als het ware bij zijn paleis te zien, dagen achtereen ziet Z.M. (Koning Willem III) met welgevallen de bonte menigte met gepaste vreugde bij zijn paleis in beweging". Zo gaat hij nog enige tijd door. Hij gaat echter te ver door te suggereren dat de tegenstanders van de Zwijndrechtse kermis wel, met hun gezin, de kermis in Dordrecht zullen bezoeken en alzo zelf doen wat ze voor anderen afkeuren.

Het lid Vliegenthart meent dat "het houden van kermis buitensporigheden veroorzaakt en lasten opwerpt die vermeden moeten worden, de raadsleden mogen niet meewerken aan het kwaad".

De Haagse Hofkermis in 1686. De schutterij presenteert zich aan stadhouder Willem III voor het begin van de kermis.

Het lid Nibbelink is ook in beginsel tegen de kermis, maar of het er is of niet, kan hem niet veel schelen, maar als raadslid is het hem niet hetzelfde, dan moet hij voor de neringdoenden opkomen".

Als alle raadsleden aan het woord zijn geweest, wordt er gestemd en het rekest wordt met vier stemmen tegen en met drie stemmen voor verworpen. Vliegenhart, Los, Schaardenburg en Schouten stemden tegen; De Bondt, Nibbelink en Heij stemden voor.

Toch wordt besloten het rekest aan te houden tot de vergadering van 21 april.

Op die vergadering wordt weer breedvoerig van gedachten gewisseld maar door stemming met dezelfde voor- en tegenstanders wordt het rekest tot behoud van de kermis verworpen en het raadsbesluit (schorsen van de kermis) niet ingetrokken.

De voorzitter, burgemeester A. Stoop, merkt nog op "dat de kermis evenals meer zaken behoort tot het noodzakelijk kwaad" en met vooruitziende blik, "de kermis moet vanzelf slijten en verdwijnen zonder enige medewerking."

En zo gebeurt het ook. De kermis verliep; niet langer was de kerkeraad alleen tegen, ook andere groepen in de samenleving begonnen de kermis te weren. De samenleving veranderde, er kwamen andere soorten van vermaak en voor de oude manier van kermisvieren begon men zich te schamen.

Als in 1877 weer druk wordt uitgeoefend op de gemeenteraad om de kermis af te schaffen, wordt dit onderwerp in een rustige vergadering op donderdag 15 maart behandeld.

Het raadslid Van Epenhuijsen vraagt "of met het oog op de afschaffing de politie bij magte is om sommige zaken te keren"? Als de voorzitter (burgemeester Brouwer) zegt dat dat wel de bedoeling

is, dan is ook hij voor de afschaffing. Er worden nog wat suggesties gedaan maar als er gestemd wordt, is iedereen er voor, te weten:

A. Los, Broeksmid, Euser, Rolloos, Visser, Vliegenthart, Van Epenhuijsen, P. Los en Heij. De overige leden zijn afwezig, waarvan Schouten met kennisgeving.

Op de gemeenteraadsvergadering op dinsdag 20 maart 1877 gaat de kogel door de kerk. Er wordt gekozen voor "een algehele afschaffing der kermis met algemeen stemmen".

De volgende brief wordt aan de kerkeraad gezonden:

"Naar aanleiding van het door U aan den Raad gericht verzoek en in verband met zijn besluit van 20 dezer, brengen wij U ter kennis dat de kermis alhier is afgeschaft.

Burgemeester en Wethouders van Zwijndrecht,	
de Secretaris,	de Burgemeester
P. Los Azn	Brouwer

En hierdoor was aan een lange traditie een einde gekomen.

Bronvermelding:

1. Kerkelijke Rechtspraak in het bisdom Utrecht
2. Nederlandse Marktsteden, Leo Noordegraaf
3. Shell-journaal van markten en kermissen

Maurits van Rooijen

Gemeente-Archief

Archief Ned.Hervormde Kerk

Hoe de kermis is teruggekomen, kunt U ieder jaar zelf gaan zien of er over lezen en bedenken wel: "kermis komt maar eens in 't jaar".

A.v.d.Linden

DE (ZWIJNDRECHTSE) KERMIS TIJDENS DE
TWEEDE WERELDOORLOG

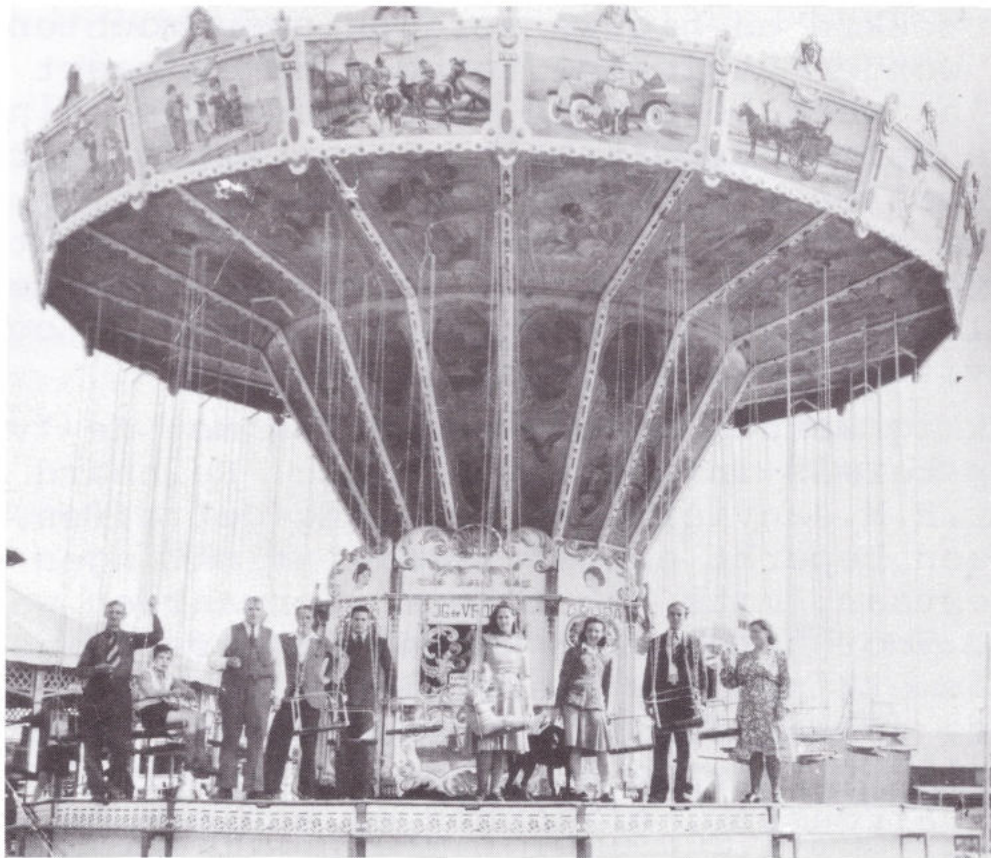
"Het organiseeren van kermissen in den omvang, waarin deze in enkele provincies worden gehouden, schaadt de arbeidsprestatie in de voor de oorlog belangrijke bedrijven en belast door het transport van kermistenten enz. op de spoorwegen het goederenvervoer. Ik bepaal daarom voorlopig, dat alle transporten van dergelijke kermistenten, draaimolens enz. per trein of met andere voertuigen, gedreven door benzine, andere brandstof of generatoren verboden zijn", aldus luidde de circulaire van de toenmalige secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken, Frederiks aan de Burgemeesters van Nederlandse gemeenten op 6 juli 1942.

Nog later werd door de SS-Gruppenführer, Gen. Leutnant der Polizei Rauter, op 16 maart 1943 in een telex bepaald, dat er helemaal geen kermissen en jaarmarkten gehouden mochten worden. Alle reeds verleende vergunningen moesten worden ingetrokken en nieuwe vergunningen mochten niet meer worden verleend, hetgeen op 18 maart 1943 nog 'ns werd bevestigd door Frederiks. Vindingrijke kermisexploitanten gingen ertoe over om hun spellen e.d. in de lokaliteiten op te stellen om zodoende de opgelegde overheidsmaatregelen te ontlopen. Ook dit werd weer verboden, behalve als de jaarmarkten e.d. voor de oorlog van vitaal belang waren.

Gelukkig werden later in overleg met de "vakgroep kermis-inrichtingen" (i.c. Reinhard Dirks en mr.H.M.Janvier) een regeling getroffen, waarbij een beperkt aantal kermisinrichtingen werden toegestaan, mits aan zekere voorwaarden was voldaan. Voor heropening kwamen in eerste instantie in aanmerking o.a. fietsmolens, golfbanen, hoogvaart, scheepjesmolens, draaimolens, kindercarroussels, vliegende Hollander, vlindermolens, auto-carroussels, glijbanen en schiet- en werptenten. Met een bewijs van het GAB dat men niet elders tewerkgesteld was en met de toestemming van de toenmalige standplaatsencommissie van de

eerder genoemde vakgroep (zij had een zo billijk mogelijke verdeling van standplaatsen over het hele land ten doel) kon de aanvrager voor de heropening in aanmerking komen. Later werd de attractielijst uitgebreid met zweefcarroussels, een brievenautomaat, Brussels billard, dwaaltuinen, hoedenspel, hoofd van Jut, krachtmeter, glasblazerij, kijktent, luchtschommel, sportkanon, theater en vlooientheater.

In mei 1943 kwam voor Zwijndrecht al het eerste contact met de vakgroep kermisinrichtingen tot stand. De vier kermissen werden op twee nabijgelegen terreintjes (Maasplein 1300 m² en Zomerlust 1300 m²) gehouden. De standplaatsencommissie verleende op 20 oktober 1943 de eerste vergunning aan een zweefmolen. In april 1942 kreeg P. van Griensven vergunning om op de toenmalige "Ontspanningsweek" met zijn kijktent te staan. Ook stonden er toen een draaimolen, een zweefmolen, een luchtschommel en een schiettent van M. Smit

De podium zweefmolen van J.G. de Vroom die in 1944 op de Zwijndrechtse kermis stond.

uit Gouda. Op 3 oktober 1942 bezochten de gebroeders A. en N. Hommerson met de elektrische autorijbaan voor het eerst Zwijndrecht, nadat zij Venlo bezocht hadden. (Overigens bestond het bedrijf van Hommerson toen 25 jaar).

Van 24 april tot en met 1 mei werd in Zwijndrecht ook al een kermis gehouden. Gegund werden A. de Vroom met een zweefmolen, een draaimolen (wed. C.Smit), tête-à-tête queue (T.J. Vermolen), horoscoopautomaat (A.J.van Weezel), schiettent (A.Th.Dauphin), babyfietsmolen (B.Stuy), flessen/pyramidesport (A. Kraak), cakewalk (A.H. Jansen), kijktent (Kooistra), theater variété oriental (P.van Griensven en Zn.), luchtschommel (J.Sipkema).

Overigens kregen te lage pachters nog later gelegenheid om hun prachtsom te herzien. In 1944 stonden er een draaimolen (Joh.Vet), een berekeningsspel (H. Dauphin), een werpsport (L.A.Dauphin) en J.G. de Vroom met een zweefmolen. Een aeroplane-carroussel werd o.a. afgewezen.

Overigens zat ook de fiscus behoorlijk achter de exploitanten aan. De FIOD trachtte nl. achter de namen van de kermissen en circussen te komen die standplaatsen in de oorlog hadden ingenomen. De opgaven konden pas in 1954 achterwege blijven. Tot zover een korte historische weergave van het kermisgebeuren tijdens de oorlogsjaren. Wist U trouwens dat de toenmalige kermissen in klassen werden ingedeeld? Zo ja, wie kan mij dan vertellen hoe een en ander functioneerde in die tijd en waarom dit nu (lijkt) te zijn afgeschaft?

Kasper Haaijer
A.Cuyplaan 71
3343 DA Hendrik Ido Ambacht
tel.01858-12013

Bron: Gem.archief Zwijndrecht
Reeds eerder gepubliceerd in Zwieren en Zwaaien
5e jrg.nr.5

(De auteur treedt gaarne in contact met personen die hem kunnen helpen aan foto's van kermis-attracties uit heden en verleden!)

Dr. D.J. KAMBERG
huisarts in H.I.Ambacht van 1900 tot 1931

Dirk Jan Kamberg

Wie was dokter Kamberg?

De oudere inwoners van H.I.Ambacht zullen hem zich herinneren als een typische, wat vrouwelijk overkomende "deftige" huisarts.

Dat daarmee lang niet alles gezegd is, hoopt onderstaand artikel te verduidelijken.

De dokter is geboren in Katwijk a/d Rijn op 25 december 1870.

Op 1 maart 1900 is hij getrouwd met Johanna Antoinette Bodenheimer, 27 jaar oud en afkomstig uit Amsterdam. Het paar kwam op 8 juni 1900 naar 't Ambacht.

Pas afgestudeerd als medisch doctor en arts, was hij in juli 1899 door het gemeentebestuur als opvolger van dr.D. Muyderman benoemd tot gemeentelijk geneesheer, in 't bijzonder voor de armen, voor de tijd van één jaar, met verlenging van jaar tot jaar

Het "Huize Casa Care", vroeger Pruylenborg geheten, aan de Dorpsstraat (waar nu dokter Rijsdijk woont) werd het woonoord van de familie Kamberg.

Op 18 juli 1904 werd geboren: Jan Adrianus Martinus Kamberg. Hij zal later in de voetsporen van zijn vader ook arts worden. Hij vertrok op 23 september 1924 naar Leiden en slaagde in januari 1931 voor het artsen-examen, een paar maanden vóór de dood van zijn vader.

Dokter Kamberg, sociaal cultureel

Dokter Kamberg, zo blijkt uit de stukken, was een kundig geneesheer en een zeer gewaardeerde persoonlijkheid.

Een sociale bewogenheid voor de zeer vele armen die je van zo'n deftig heerschap op 't eerste gezicht niet zou verwachten.

Personen, zoals predikanten, burgemeesters, werfdirecteuren, schoolhoofden en dokters namen in een kleine besloten dorpsgemeenschap, als Ambacht was, altijd een bijzondere plaats in. Zo ook dokter Kamberg. Om dat te illustreren,

citeer ik enkele stukjes uit het Nieuwsblad van de Hoeksche Waard en IJsselmonde van die tijd. Eerst een beschrijving van een gebeurtenis op Eerste Kerstdag (in 1900?) de verjaardag van dr.Kamberg.

H.I.Ambacht.28.12.1900. De nevelen van Zondag en Maandag waren opgetrokken en het vriendelijke dorp lachte weder een ieder toe, "Het vrede op Aarde" klok uit de hoge en machtige gewelven der kerk en tegen het vallen van den avond trok "Ido's fanfare Corps" in statige optocht naar de wooning van dr.Kamberg. Z.Ed.vierde een huiselijk feest en toen de liefelijke tonen der muziek zijne wooning binnendrongen, werden onze ijverige dokter, zijne echtgenooten alsmede de overige feestgenooten daardoor niet weinig verrast. Nadat het Corps eenige nummers had uitgevoerd, werd bij monde van den dokter het Corps uitgenoodigd naar binnen te komen. Daar werd het gezelschap door den jarige toegesproken. Z.Ed.zeide: dat al moge het Corps een kindje

Ido's Fanfarecorps in 1925.

geweest zijn, nu toch had het reeds zulke vorderingen gemaakt, dat het in het openbaar kon optreden. Onder het uitspreken van den wensch dat het gezelschap zich zal blijven oefenen, eindigde de dokter onder luid "Hoera" zijn rede. Nu trad een andere spreker naar voren, hij sprak over de Zangvereniging "Ido's Mannenkoor" (1) en hoopte dat in de naaste toekomst "Ido's fanfare" (2) ook zoo vele lauweren moge behalen als zoo even genoemde zangvereniging.

10-1-1901

Er is een ringsteekwedstrijd op het ijs van de Waal georganiseerd door Ido's IJsclub. Ook dokter Kamberg stelt een prijs beschikbaar, een aantal rookworsten als 5e prijs en gewonnen door H.D. Vermeer.

9-6-1908

Dr.Kamberg deelde medailles uit aan de winnaars van de serie wedstrijden voetbal te H.I.Ambacht.

H.I.Ambacht 13.5.1909

Alhier zal een schoolfeest plaatsvinden ter gelegenheid van de geboorte van Prinses Juliana. Het feest zal bekostigd worden door onze Hoogachte Heer Burgemeester. (Burgemeester Spoor);

H.I.Ambacht 18.5.1909

Dr.Kamberg, gemeente geneesheer alhier en zijn echtgenote verraste de kinderen op de 1e openbare school ter gelegenheid van de geboorte van een prinses, met beschuit met muisjes en chocolade.

Figuren als dokter Kamberg zaten ook dikwijls in verschillende commissies en comité's.

Op 24 januari 1901 stelde de gemeente een commissie in tot wering van het schoolverzuim.

Dokter Kamberg werd als lid benoemd.

Op 20 oktober 1910 stelde de gemeente een "commissie van toezicht op het middelbaar vakonderwijs" in. De commissie bestaat uit J.W. Tideman, ing.directeur sloperij De Holland, W. Stans, scheepsbouwmeester en D.J. Kamberg, geneesheer.

In oktober 1917 stelde de gemeente een huurcommissie in. Voorzitter was dokter Kamberg, 2e voorzitter J. Plantfeber, secretaris T. Leeuwenburg.

Op 14 maart 1923 werd een commissie in het leven geroepen voor een huldeblijk aan Koningin Wilhelmina ter gelegenheid van haar 25-jarig jubileum. Erevoorzitter werd burgemeester v.d. Wedde en voorzitter D.J. Kamberg.

Dr. Kamberg en het Groene Kruis

Dr. Kamberg komt de eer toe de aanzet gegeven te hebben tot de oprichting van het Groene Kruis in H.I. ambacht.

In oktober 1903 vond een vergadering plaats, waarin dr. Kamberg een rede hield en waarin hij o.a. betoogde dat het hoofddoel van het Groene Kruis is: het bevorderen van reinheid, gezondheid op alle gebied en het verstrekken van hulpmiddelen bij ziekten en epidemieën. Het lidmaatschap is f 1,-- per jaar en voor de werkman f 0,50.

Dr. Kamberg werd voorzitter en bleef dat tot aan zijn overlijden. Uit de stukken blijkt hij in de ups and downs van het Groene Kruis en in conflicten met o.a. Ridderkerk (over het werkgebied) met de Hervormde Kerk (over hun bijdragen voor Hervormde leden), de toon aan te geven en pal te staan voor het Groene Kruis.

Om financieel wat meer armslag te hebben, was er in december 1905 een tombola van het Groene Kruis. Dr. Kamberg speelde piano. Meester Wepster, hoofd der school, las een verhaal voor over "den werkman" en mevr. Kamberg en mej. Plaisier zongen liederen van Cath. van Rennes. Wepster junior speelde viool.

De heer Jonker, directeur van Scheepswerf Jonker en Stans, gaf enige nummers op de "gramophone" ten beste.

Initiatiefname en uitvoering van zaken die gewenst of zelfs onontbeerlijk zijn in een dorpsgemeenschap, geschiedden vrijwel steeds door inzet van een kleine groep, met burgerzin bezielde, inwoners. Het stichten van Het Groene Kruis, in 1903, is daar een voorbeeld van. In 1928 werd het vijftienvig jarig bestaan gevierd. Enkele van die prominenten ziet u hier in feestelijke stemming bijeen. Het zijn van links naar rechts, staande: H. Hoogeweg, A. de Hartog, J. Visser, J. Kamberg (als gast), J. S. van der Vlucht, A. de Bakker, J. in 't Veld, J. Stehouwer en R. van den Berg. Zittend: A. van Drunen, penningmeester; T. Leeuwenburgh, secretaris; mevrouw Kneppelhout, dr D. J. Kamberg, voorzitter; diens echtgenote, burgemeester Kneppelhout, mevrouw W. T. Tideman en zuster H. J. van der Have. Niet lang daarna, 13 maart 1931, is dr Kamberg overleden.

Op 4 juli 1928 was dr.Kamberg 25 jaar voorzitter van het Groene Kruis. Het Groene Kruis bestond omstreeks die tijd ook 25 jaar en bovendien mochten de bemoeienissen zich nu uitbreiden tot de op Ambacht gerichte bewoners van Oostendam tot de Oude Molen en het Oostendamse deel van de Pruimendijk. Dit waren redenen voor wat festiviteiten. In het erecomité zaten de dames Kamberg-Bodenheim, Tideman-Cordes (vrouw van de directeur van de Holland), Roskott-Udo (vrouw van de Hervormde Predikant) en van Helsdingen-Boerwinkel (vrouw van de Gereformeerde Predikant).

Dr.Kamberg als arts

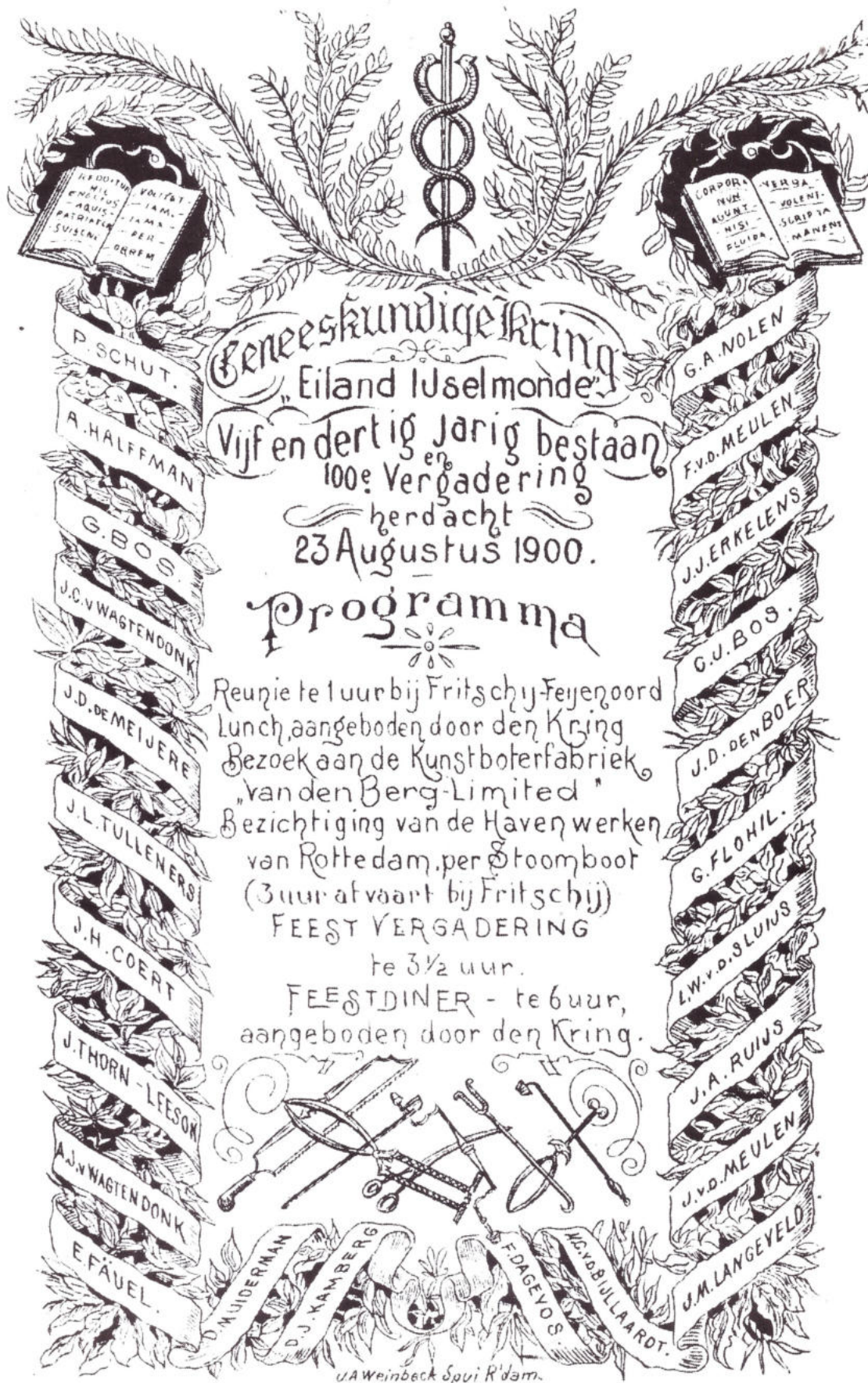
Bij alle functies in commissies en het Groene Kruis was hij in de eerste plaats arts, die in een koetsje met de letters J.D.K. erop (iets heel bijzonders) langs zijn patiënten ging, met op de bok H.v.d.Linden, bijgenaamd "Henkie van de dokter" assistent voor van alles en nog wat en een graag geziene figuur in de dorpsgemeenschap. Door sommige huisartsen werden chirurgische ingrepen vanwege de afstand tot ziekenhuizen soms thuis gedaan. Bekend is onder anderen het geval van Pieter Labrijn uit Heerjansdam in 1900. In dit geval deed dokter Ruys uit Heerjansdam, geassisteerd door dokter Flohil uit Rijsoord en Kamberg, een prostaat-operatie op de keukentafel. Pieter Labrijn, op leeftijd, leefde nadien nog 11 jaar.

Op 2 mei 1913 verdrinkt bijna een kind van W. Stehouwer. Het wordt bewusteloos uit het water gehaald. Door de Maatschappij tot Redding van Drenkelingen te Rotterdam werden voor het opwekken van de levensgeesten van het kind de volgende personen onderscheiden:

dhr.en mevrouw Kamberg, een gouden medaille, zuster Den Hollander, wijkverpleegster, een zilveren medaille, de heer H.v.d.Linden f 25,--.

Schilder alhier, dhr. Huuksloot f 10,--.

Toen de eerste wereldoorlog over België woedde,

De Geneeskundige Kring was een actieve vereniging, die zoals uit dit programma blijkt, op 23 augustus 1900, een luisterrijk feest vierde.

in 1914, vluchtten talloze Belgen berooid van alles, met hun gezinnen naar Holland. Ook naar H.I. Ambacht. Ze werden ondergebracht in de gebouwen van de Hollandsche Beton Maatschappij aan de Veerweg (De gebouwen stonden links achter aan de Veerweg).

Bij het 25-jarig jubileum van dokter Kamberg als arts (op 3 februari 1924) bleek dat hij zich zodanig voor deze vluchtelingen ingezet heeft, dat hij door de Belgische Koning onderscheiden wordt met de "Corronné" avec la medaille du Roi Albert".

Slot

Op 13 maart 1931 overleed dr. J.A. Kamberg, een zeer actief geneesheer die zijn sporen in H.I. Ambacht op velerlei terrein verdiende. Toch volgens zeggen ook een ijdel mens, met gevoel voor stand en status, maar waar dit blijkbaar geen hindernis was om ook aangesteld te worden als de gemeentelijk geneesheer voor de armen.

Op dinsdag 17 maart n.m. één uur is zijn stoffelijk overschot aan de schoot der aarde toevertrouwd. Dr. Kamberg was 31 jaar lang de zeer gewaardeerde geneesheer van H.I. Ambacht.

Zeer velen waren naar de algemene begraafplaats te Dordrecht gekomen om de overledene de laatste eer te bewijzen. Onder de aanwezigen waren burgemeester Kneppelhout, de wethouders Van Druenen en Van den Berg, deputaten van de afdeling het Groene Kruis - Oostendam, de mannenzangvereniging Internos, leden van de gemeenteraad en dr. Roodenhuis, plaatsvervanger van de overledene. De zoon van de overledene, de heer J.A.M. Kamberg, dankte de aanwezigen namens moeder en familie en wenste de overledene een "rust zacht, lieve vader".

In de gemeenteraadsvergadering van 30 maart 1931 werden dokter Roodenhuis en dokter Pluis benoemd als artsen in H.I. Ambacht, waarvan dokter Roodenhuis de opvolger werd van dokter Kamberg. Hij ging

Heden overleed tot onze diepe droefheid, in het
R.K. Ziekenhuis te Dordrecht, zacht en kalm, onze innig
geliefde Man, Vader en a.s. Schoonvader

Dr. D. J. KAMBERG

ARTS

RIDDER IN DE ORDE VAN ORANJE NASSAU,
COURONNÉ AVEC LA MEDAILLE DU ROI ALBERT

in den ouderdom van ruim 60 jaar.

J. A. KAMBERG—BODENHEIM.

J. A. M. KAMBERG,
SEMI-ARTS.

MARIETJE VAN DER SCHALK.

DORDRECHT, 13 Maart 1931.

Groote Kerksbuurt 11.

BEZOEKEN KUNNEN NIET WORDEN AFGEWACHT.

De begrafenis is bepaald op Dinsdag 17 Maart a.s. te half een uur op de
Algemeene Begraafplaats te Dordrecht.

wonen in huize "Casa Care" aan de Dorpsstraat.
Dokter Pluis ging wonen in het huis "Blier Herne"
aan de Onderdijk, waar nu dokter Van Melle woont.

C. Lagendijk.

- (1) Het 1e Ido's Mannenkoor was ter ziele ge-
gaan. De spreker heeft het hier over het
1e Ido's Mannenkoor. Ido's Mannenkoor is
her-opgericht in 1907.
- (2) Het Ido's Fanfare Corps is in 1900 opge-
richt en opgehouden te bestaan $\pm$ 25 jaar
geleden.

Geraadpleegde bronnen:

- Het archief van de gemeente H.I.Ambacht;
- Hendrik Ido Ambacht 1332-1982, uitgave 1982
van het Historisch Genootschap
- Het Nieuwsblad van de Hoeksche Waard en IJssel-
monde 1900-1932;
- Van dokters en dorpen. Uitgave van de afd. Zuid-
Hollandsche Eilanden" van de Koninklijke
Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der
Geneeskunst (1985).
- Hendrik Ido Ambacht in oude ansichten deel 1
door P.J. Plaisier, Eur. Bibl. Zaltbommel
- Hendrik Ido Ambacht in oude ansichten deel 2
door F. Jorissen, Eur. Bibl. Zaltbommel

Dan volgt hierna een "getuigenverslag" van wijlen
ons zeer gewaardeerde lid P. Visser, die op zijn
eigen humoristische wijze dr. Kamberg in de prak-
tijk beschrijft.

D.J. Kamberg, huisarts-farmaceut
in Hendrik Ido Ambacht (1870-1931)

Er werd in de Kerkstraat van achter de gordijntjes gegluurd wanneer Dirk Jan Kamberg zijn bruingeschilderd koetsje Huize Casa Care verliet om op ziekenbezoek te gaan of naar een moeilijke bevalling. Kamberg was niet zo maar een huisdokter, hij was de heelmeester-esculaap van 't Ambacht, als notabel in formaat veruitstekend boven de andere gezaghebbende personen met hun ietwat boerse uiterlijk. Zijn kleding was modieus-deftig; hij uitte zich in levendige gebaren en had een prettig klinkende falsetstem. Later, wanneer je alles nog eens overdenkt en zijn figuur aan je geestesoog voorbij laat gaan, moet je hem zien als een soort Franse professor, waarvan je zou verwachten dat hij je in de Franse taal zou toespreken. Hij genoot achting en vertrouwen onder de dorpelingen, niet alleen vanwege zijn bekwaamheid als arts maar ook als progressist en door de bekommernis die hij had met de armen, die talrijk waren in die tijd. De nood was bij sommigen zeer hoog. Reeds in 1922 hield hij een lezing in de openbare school in de Schoolstraat/Hoogstraat nu, met als onderwerp "De gevaren van het roken", terwijl dit onderwerp in de rest van Nederland pas na de 2e wereldoorlog goed op gang kwam. Over zijn bewogenheid met hen die het financieel erg beroerd hadden, zou ik graag het volgende willen memoreren:

Tijdens de mobilisatiejaren (1914-'18) werd Cornelis V. onder de wapenen geroepen; zijn vrouw kreeg van Hare Majesteits regering een kostwinnersvergoeding van zeven gulden. Dit terwijl twee kinderen zwaar ziek waren. Kamberg vocht bij nacht en ontij veertien dagen voor het leven van de twee doodzieke kinderen, die getroffen waren door de toen heersende gevaarlijke Spaanse griep die door Nederland raasde. Velen in 't Ambacht moesten door de gebogen zwarte poort, waarboven

de waarschuwing staat "Zijt ook gij bereid?", dit is de tekst die boven de oude ingang (zwarte poort) staat van het kerkhof aan de Kerkstraat. Vader V. kreeg een doktersrekening van f.100,-- toen de beide kinderen al weer druk met Ot en Sien bezig waren.

Vader ging naar Kamberg en vroeg stamelend:

"Dokter, hoe kan ik deze rekening ooit betalen met een inkomen van f.7,-- per week?" Nu was deze rekening al aan de lage kant, gezien de enorme hulp die hij veertien dagen lang verleend had.

"Wat had u dan gedacht?" zei Kamberg. Vader stond er verlegen bij en wist niet wat te zeggen. De rekening lag op tafel en Kamberg staarde in de richting van vader V. Daarna pakte hij zijn pen en streepte de laatste nul op de rekening weg. "Wat denkt vader er zo van?" Vader was blij; hij mocht zelfs de tien gulden met twee kwartjes per week afbetalen! Dat neemt niet weg dat als een welgestelde dacht dat hij de volgende week wel eens verkouden kon worden en bij Kamberg om een medicijn vroeg, hij flink door de mangel gehaald werd en de spreekkamer verliet met een spotgoedkoop drankje met een keurig etiket en goud papier om de kurk waarvan de geneeskrachtige werking uit de waterleiding kwam, kosten: f.25,--.

Bij normale bevallingen was de aanwezigheid van een verloskundige wettelijk verplicht; de dokter kwam alleen als men dacht dat de bevalling moeilijkheden zou kunnen opleveren. Het is gebeurd dat hulp verleend moest worden bij vrouw B, die hoog in de kussens in de bedstee lag. Om drie uur in de nacht stond het dokterskoetsje stil bij haar woning, Kamberg stapte uit, een wolk van jodium en andere zoete apotheekgeuren voor zich uitstuwend. Nu was de bedstee nogal aan de hoge kant en de dokter kon zijn werk niet met succes verrichten. Geen nood, hij trok zijn schoenen uit en nam gehurkt plaats in de bedstee voor de vrouw.

Grote hilariteit wekte een gebeurtenis bij vrouw A. aan de Onderdijk, waar dokter en vrouw door de onderlaag van de bedstee zakten en op de daaronder liggende winteraardappelen terecht kwamen.

Terugziend na een halve eeuw kunnen wij alsnog bewondering hebben voor deze geneesheer in moeilijke tijden.

Dirk Jan Kamberg overleed op 13 maart 1931, in de leeftijd van 60 jaar. Zijn afbeelding staat in "Hendrik Ido Ambacht in oude ansichten deel 1".

Informatie bij:

Mevrouw Bijl-Rodenhuis, H.I. Ambacht,
Mevrouw Stehouwer, verloskundige H.I. Ambacht,
Mevrouw M. Visser, hulp in de apotheek Kamberg
1917,
Eigen waarneming, P. Visser, H.I. Ambacht-Schiedam.

Wijlen P. Visser

HENK VAN DE DOKTER
(1893-1933)

Woensdag j.l. was de heer H. van der Linden 40 jaar "Henk v.d.dokter". Veertig lange jaren heeft de getrouwe "Henk" de verschillende geneesheren met zijn beste krachten terzijde gestaan, o.a. van 1893-1896, dr.Fauël, van 1896-1899 dr.Muyderman en van 1899-1931 dr.Kamberg, tenslotte van 1931 tot heden dr Rodenhuis.

In de eerste jaren als koetsier, daarna chauffeur en met alles wat tot de functie van doktersbedien- de behoort. Zeer veel heeft hij in deze jaren er toe bijgedragen om het lijden van patiënten te helpen verzachten en dag en nacht stond hij voor ieder klaar. De trouwe Henk zou heel wat kunnen vertellen wat hij in die jaren heeft meegemaakt en te horen kreeg, doch hierover zwijgt hij als het graf. Natuurlijk is de dag van woensdag voor hem lang niet ongemerkt voorbijgegaan.

Het gebeurde dat Henk tijdens een sneeuwstorm in het donker eenzaam op de bok zat te wachten tot de dokter van zijn patiënt terugkwam.

Uit: Dagblad voor de Hoeksche Waard en IJssel-
monde H.I.Ambacht 17.2.1933

EEN BLOEMLEZING UIT HET AMBACHTS DIALECT (slot)

Deze laatste aflevering zullen we beginnen met een klein stukje proza in het Ambachts dialect. Dit verhaal zou heel goed in ons dorp hebben kunnen plaatsvinden. De eerlijkheid gebiedt echter te zeggen, dat dit verhaal ontleend is aan een aflevering van de werkgroep "Dialecten in de Hoeksche Waard".

Wij hebben alleen het taalgebruik aangepast aan het Ambachtse. Hoewel, het was opvallend dat er toch veel overeenkomst bestond. Hieruit zouden we kunnen afleiden, dat niet alle woorden die we hier als Ambachts dialect aangeduid hebben specifiek Ambachts zijn, maar hun voedingsbodem in de streek hebben, zoals ook reeds in de eerste aflevering bij de algemene beschouwing vermeld is.

De mosseverschrikker

Het hoekie èrebeze van Aoie was nog gèên twêê roe grôôt, maor hai hatter alles an gedèèn, op taid gemist en gedurig geweeje. Toen 't aindelijk zôôver was datter kon worre geplokt, kwamme die rotzakke van mosse en spreeuwe in grôôte petroelies neerstraike en fratte de mooiste èrebeze op.

Hard schrêêuwe of zôô nou en dan op een toeter blêze hielp niks; ze liete d'r aoige nie wegjaoge. En omdajje toch slecht voor een paor roe èrebeze een kenon ken gaon kôôpe, hadde ze een mosseverschrikker gemaakt.

Ze hadde twêê stokke as een kruis over mekaor getummerd, dèèromhêên een ouwe zwarte jas mit staldeure en een bossie strôô as kop. Om z'n nek een rooie zaddoek en bove op z'n kop een ouwe hôoge zaije. Het was een lilluk ding geworre wèèr elk fesoenlijk mens z'n aoige een peeberoerte van zou schrikke. Een gruwel voor de jattende veugels. Maor 't hielp niks. De mosse en sprêêuwe trokke d'r aoige d'r niks van an. Ze fratte d'r aoige te borste an de èrebeze en scheten 'm boven op z'n harses.

En nu volgt hetzelfde verhaal in het Algemeen Nederlands (A.N.).

De vogelverschrikker

Het aardbeienveld van Arie was nauwelijks 30 m² groot, maar het was met liefde verzorgd, tijdig bemest en het onkruid regelmatig gewied. Edoch, toen het eindelijk zover was dat kon worden geoogst, gingen mussen en spreeuwen tot de aanval over en pikten de mooiste vruchten er uit.

Noch luid schreeuwen, noch het op onregelmatige momenten op een oude autohoorn blazen hielp.

Zij lieten zich niet afschrikken.

Omdat het niet lonend is om voor zulk een geringe oppervlakte een kanon aan te schaffen, werd de oplossing gezocht in het vervaardigen van een afgrijselijke vogelverschrikker. Twee latten werden kruisvormig over elkaar getimmerd, daaromheen een oude zwarte slipjas en een bosje stro als hoofd. Een rode zakdoek ter hoogte van de nek en voorts het hoofd bedekt met een oude hoge hoed.

Het was een afgrijselijk ding geworden: een gruwel voor elk fatsoenlijk mens en zeker afschrikwekkend voor de stelende vogelschare.

Maar succes had het niet.

De vogels trokken zich er niets van aan; deden zich te goed aan de rijpste vruchten; streken brutaalweg neer op de hoge hoed en bevuilden zelfs het eerwaarde hoofd.

Voortzetting van de verzamellijst van woorden en uitdrukkingen

avvegasie	- drukte, toestand
avvesere	- opschieten, vooruitgang (van avancer/Frans)
avereks	- averechts
aigewais	- eigenwijs
allegaor	- allemaal
andievie	- andijvie
èrebeze	- aardbeien
anhouwer	- doordouwer, drammer (scheepsbouwterm)

allével	- toch
bennegie	- aardbeienmandje
bieje	- bijen
bronolie/peterolie	- petroleum
bollefooi	- bonnefooi, op goed geluk
banjerheer	- dikdoener, opschepper
bietjie	- beetje
bèkere	- bakeren
betaole	- betalen
bogt	- rommel
blaik	- bleek, grasveld voor het bleken van wit textiel
besteje	- besteden
buggie	- hoge rug of bult
belnêênt	- welneen
beljaot	- welja
bedoening	- drukte
bedoening	- nering
brèje	- braden
blèze	- blazen
braoien	- breien
demee	- dadelijk
dutop	- hierheen
dukdalf	- meerpaal
dogge	- dachten
dônig	- duf
domeneje	- dominospelen
petieterig	- nietig, klein
èrrepuls	- aardappelen
temtaosie	- ingewikkeld, kwellling
fromkomme	- terugkomen
gehonge	- gehangen
görreve	- geërfd
hortie	- poosje
haining	- heining
hiette	- heten
hoeje	- hoeden
joogie	- jongetje
kraigertie speulen	- krijgertje spelen
kaliek	- ingewandziekte, koliek
kemiek	- komiek
kasstoel (kakstoel)	- kinderstoel

Bode C.P. de Zeeuw op de Oude Maas bij het Zwijndrechtse Veer in de winter van 1929. Rechts C.P.de Zeeuw, links G. Hooijmeijer.

kuvereerd	- mee ingenomen, blij mee zijn
korsemus	- kerstmis
karrebiesie	- karbiesje, draagmandje
koekebak	- pannekoek
kègie	- kleine kade
kwevieve	- opletten (op je hoede zijn)
karkeputjie	- kerkhof
kacheltie	- kacheltje
kweenie	- 'k weet niet
kortèvende	- op avond visite gaan
krèkende zain	- op 't laatst van de be- valling zijnde
kaonkies	- kaantjes
verkneukele	- verheugen
verkaike	- verkijken
vailighaid	- veiligheid
krumels	- kruimels
mai	- mei
mussie	- mutsje
mossie	- musje
mezik	- mug

naidas
 laim
 luur (lure)
 prais
 passies
 plakkie
 pintjie
 plannegie
 raisie
 raije
 rotte
 schoere
 slaim
 straike
 schreuve lai
 stegie
 saggerainug
 suntereklaos
 slai
 stuvers
 kluit
 schieluk
 schalling
 sniereke
 susteneren
 sikketrie
 stees
 sjêêt
 kloen wol
 tillegie

 twaigie
 twain
 varver of vurver
 veugeltie
 verleje
 vengsters
 de vroet
 wouwe
 zwaige
 zeun
 zoogie

- brompot, nurks
 - lijm
 - luier(s)
 - prijs
 - even
 - plekje
 - pint, oude maat
 - plannetje
 - reisje
 - rijden
 - ratten
 - schouders
 - slim
 - strijken
 - aslade
 - smal straatje
 - sjagrijnig
 - Sint Nicolaas
 - sla
 - stuivers
 - 2½ cent stuk
 - plotseling
 - geldstuk v. 30 cent (1800)
 - krijzen
 - staande houden
 - gemeentehuis (secretarie)
 - stads
 - sajjet
 - kluwen wol
 - kleine ruimte tussen
 woonkamer en zolder
 - twijgje
 - soort garen
 - schilder
 - vogeltje
 - verleden
 - vensters (luiken, blinden)
 - verloskundige
 - wilden
 - zwijgen
 - zoon
 - rommeltje

pèèrdewaoge	- paardewagen
knosse	- knolselderij
aombeeld	- aambeeld
aombaije	- aambeiden
rôôd	- rood
blâuw	- blauw
grais	- grijs
pèèrs	- paars
zwârt	- zwart
gêêl	- geel

Wanneer we sommige woorden eens goed bekijken, valt het op dat ze een bepaalde verwantschap vertonen met buitenlandse. Ook vroeger was er dus al beïnvloeding zoals tegenwoordig veelvuldig het geval is. De oorzaken van tegenwoordig zullen we niet noemen, interessant is het te weten hoe die beïnvloeding vroeger gebeurde. Hiervoor kunnen genoemd worden o.a.: de trek van de Hugenoten naar ons land, de Franse overheersing en het gebruik van de Franse taal in intellectuele kringen. Een voorbeeld hiervan is het woord avvesere dat een voorsprong hebben of vooruitgaan betekent en komt van het Franse avancer. Eerlijk gezegd heb ik dit woord zelf nooit in ons dialect horen gebruiken, maar het stond in de lijst die samengesteld is door de in de eerste aflevering genoemde P. Visser.

Tot besluit

Hoewel we ons ervan bewust zijn dat de behandeling van het Ambachts dialect niet volledig geweest is, (wanneer ben je volledig?) zullen we deze reeks van drie afleveringen toch besluiten. Wij hopen dat deze ertoe bijgedragen heeft enigszins een indruk te krijgen hoe hier vroeger gesproken werd. Ongetwijfeld zullen er lezers zijn die bij enkele woorden de wenkbrauwen zullen fronsen of bij het weergeven van de uitspraken een andere mening hebben, b.v. bij het woord "kleintje" dat wij hebben aangeduid als "klaoinkie". Uit reacties bleek dat men van mening was dat dit "klaontjie" moet zijn.

Zo zullen er ongetwijfeld meer woorden zijn waarover verschil van mening bestaat; bij de uitspraak van het A.N. woord kleintje neigt de "t" ook al naar de "k".

Hoe het ook zij, hieruit blijkt temeer dat een taal leeft, althans het gebruik ervan.

In de eerste aflevering citeerden wij de uitlating van de heer Visser: "Hopelijk kan men over honderd jaar nog zeggen, zo sprak men vroeger in Hendrik Ido Ambacht, in de eerste helft van de twintigste eeuw". Nu, anno 1991 kunnen wij de conclusie trekken dat dit taalgebruik door een kleine groep Ambachters nog steeds gehanteerd wordt. Verdwijnen zal het nooit, wel veranderen.

A. de Zeeuw

November 1962

Kiefhoekse brief

Waarde Vriend,

Het is nou al een lange tijd geleje dat je wat van me gehoord hep. Nou meen ik dat de schuld hiervan bij je aige leg, want je hep me beloofd een brieffie terug te schrijve. Dêrom hoor je weer wat van me. Er is anders veul veranderd in die tussetijd; d'n angst sla me wel es om et hart as ik zo es kijk naar de huizebouw. Dan denk ik: "zo Knobbelman, 't zel niet lang meer dure en ok jij mot het veld ruime". Vroeger dan stelde me 't altijd op prijs as Vogel zo nou en dan es een praatjie kwam make op de stee, maar nou valt er een steen van je hart as tie deurrijd, as tie somswijl hier in d'n hoek komp.

Vroeger, op de zondagsschool, dan vertelde de meester wel es over 't Gouwe Kalf, maar dan doch-ie, er bestaan geen gouwe kalvers meer. Maar toch vrind, 'k weet et zo net nog niet. Want as ze der maar luch van hebbe da je un

Tekening van de boerderij die in 1890 werd gebouwd op de plaats van het vroegere klooster Eemstein.

mosse-klemme-fabriekje wil beginne, dan rije de grote auto's af en an en geld volop ken je krije en veul voorrechte. Maar, as 't er un cent bij de melluk of de eiere mot, dan gaat er meer an koste van vergaderinge weg as un opslag kost in un heel jaar. Dat hiet dan allemaal industrie voor ons nageslag. 't Zel allemaal best goed bedoeld zijn hoor, maar toch denk ik nog wel es an wat Janus Snotverlamme zee: hij zee tege me: "Knobbelman, het geslag van nou wordt opgeofferd voor het nageslag". Ik heb um wel gezegd dat ie dat alleen in het raam van de Dam ziet maar dat ie mot rekene dat ut un nasjonaal belang is. Maar toch, helemaal gek is tie toch niet. Beste vrind, 't lijk me toe dat ik nou weer us ga stoppe, want ik hep nog zoveul te vertelle en nou hep ik 'r geen tijd meer voor. Ik mot gaan melleke.

Tot de volgende keer.
Knobbelman

Colofon

"Swindregt Were" een naam die naast "Swijndregt Were" al vroeg genoemd wordt voor de Zwijndrechtse Waard, is een gezamenlijk periodiek van het Historisch Genootschap Hendrik Ido Ambacht en de Historische Vereniging Zwijndrecht.

Het blad verschijnt twee tot drie keer per jaar en wordt gratis aan de leden van de beide verenigingen toegezonden.

Redactie H.I.Ambacht:	Redactie Zwijndrecht:
mw P.M. Kats-	drs C.R. van den Berg
van de Velde	A. van der Linden
C. Lagendijk	K. Popijus
A. de Zeeuw	mw. E. Dreesens-
	van der Linden

Redactie-adres:

Prins Bernhardstraat 28, 3331 BR Zwijndrecht
telefoon 078 - 194677
(tevens adres secretariaat Historische Vereniging Zwijndrecht).

Secretariaat Historisch Genootschap
Hendrik Ido Ambacht:

Ir. H. van Vliet, Weteringsingel 38
3242 AJ H.I. Ambacht - telefoon 01858-12272
Postgiro nummer 440728

Druk: Pro Patria Zwijndrecht

De verkoopprijs voor losse nummers
bedraagt f 4,75.

ISBN 90-73236-04-5

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de onder auteursnaam geplaatste artikelen.

